

POROČILO O

4-LETNEM

DELOVANJU

ZVEZE

SLOVENCEV

NA

MADŽARSKEM

STR. 3-10

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 28. oktobra 2010 ☀ Leto XX, št. 43

Domanja rejč prekmurski pisatelov

22. oktobra so leko navzauči v varaškem Slovenskom domi takšo vidli, sploj pa čüli, ka pri nas v Porabji samo na rejdku geste. Na prvom srečanju prekmurski pisatelov z domanjim lüstvom, štero rado šté slovenske knige, sta se nutpokazala pesnika pa pisca romanov *Feri Lainšček* pa *Dušan Šarotar*.

Na programi z imenom »Domanja rejč« je žitek pa delo bejdvej pisatelov na kratki opis profesor *Franci Just*, njiva pa sta radiva bila, ka sta leko pred porabskov publikov pripovedala v svojoj domanjoj rejči. Na glas sta premišlavala o pisateljskoj meštrijji, Porabji, Prekmurji pa bodočnosti slovenskoga gezi-ka; zglijala sta se, ka je napisana rejč bole krepka kak vsi kamli. Navzaučim je do srcá segnilo, gda so leko na večeri čüli eden tau njini pisanj pa pesmi v žmanom prekmurskom guči.

Feri Lainšček se je naraudo v Dolenci prejk grajnca, nej daleč od porabski Andovec, pa je do prvoga šaulskoga dneva nej čüu knjižne rejči. Tüdi srečanja s porabskimi lidami so v njem prebidila volau, ka bi več piso po prekmurski. Njegve pesmi v domanjoj rejči smo porabski bralci v roké dobili za božič leta 2007. Dušan Šarotar pa je povödo, ka če rejsan živé v Ljubljani, pa piše v knjižnoj rejči, donk se ma pozna, ka je doma iz Murske Sobotote. V svojom maternom guči je do zdaj samo malo napiso, ta veuka naloga ga prej eške čaka. Literarnim večerom je pomauč



Na prvom srečanju sta bila gosta *Feri Lainšček* (z leve) pa *Dušan Šarotar* (s prave). Njiju je notpokazo prof. *Franci Just*



Poslušalci so eške po paudrugoj vöri tö težko tapistili pisatela, steriva sta njim rada pripovedjala

Orbán obiskal Ljubljano

Ped tednom dni (20. oktober) se je na delovnem obisku v Ljubljani mudil predsednik madžarske vlade Viktor Orbán, ki se je z gostiteljem, slovenskim premierom Borutom Pahorjem, dogovoril za nadaljevanje tradicije skupnega zasedanja slovenske in madžarske vlade. Novo zasedanje bo potekalo v Sloveniji po madžarskem predsedovanju EU. Pahor je sicer Orbána tudi pozval, naj pri implementaciji ustavnih sprememb na Madžarskem glede zastopstva slovenske manjšine skuša slediti izkušnjam Slovenije, kjer ima madžarska manjšina svojega predstavnika v državnem zboru. Madžarski premier je spregovoril tudi o reformah, ki jih v okviru konsolidacije javnih financ uvaja Madžarska.

dala Javna agencija RS za knjige. V programi »Domanja rejč«, šteroga organizirata Zveza Slovencev pa Založba Franc-Franc, do se novembra pa decembra nutpokazali eške štirge prekmurski pisateli, štere do najgir bralci leko spoznali malo ovak. Kak lidi, šteri majo gnake korenje, kak mi na toj strani Srebnoga bregá.

(V našoj naslednjöj številki te leko prešteli več od štenjá, na priliko tau, kakšo mladost je emo *Feri Lainšček* pa kakši je biu žitek židauvskoga dejdeka *Dušana Šarotara*.)

Budimpešta: 20 let Slovenskega društva - II.

BITI SLOVENEK V EVROPSKEM VELEMESTU

Slovenski pesnik, zdi se mi, da Ciril Zlobec, je nekoč zapisal približno tako, *da ni lahko biti Slovenec, je pa lepo*. Če prenesem to misel na delo Slovenskega društva v Budimpešti, potlej velja tudi za vse, ki se trudijo v društvu od ustanovitve do zdaj, da njihovo delo ni preprosto, so pa lahko ponosni na rezultate, ki se kažejo domala skozi vsa leta. Pesimist bo pripomnil, da to

sicer drži, toda kje je prikrita mlada generacija, ki bo po naravnih zakonitostih morala prevzeti vodenje društva? Res je, mladih, prve, druge generacije je malo, bolj za vzorec, bi rekli. Tako je v Budimpešti, ni dosti drugače v Sombotelu in Mosonmagyaróváru. Dobro je, da se tega zavedajo vodstva društev, zato je tudi predsednica Irena Pavlič večkrat povedala, kako si prizadevajo

vključiti mlade v programe, kar so simbolizirali z uvodnim nastopom, branjem Prešernovih pesmi v slovenskem in madžarskem jeziku. Mladi počasi spoznavajo pomen učenja, tudi jezika staršev in starih staršev, prihajajo na tečaje in se želijo izobraževati v Sloveniji. Vodstvo jim mora ponuditi privlačen, njihovim razmišljanjem primeren program, od zabave do potovanja

v Slovenijo. Če je za starejšo generacijo pomembno druženje in neke vrste nostalgčna navezanost na kraje, iz katerih so prišli in se občasno vračajo, se mlada generacija zanima za druge, sebi in času primerne vrednote. Marsikateri pomislek lahko pri otrocih spremenijo starši, če tako čutijo in tako želijo svojo besedo prenesti na potomce. Prav tu je, bodimo odkriti in jasni,

bilo storjeno premalo. Čeprav materinščina, slovenščina ni bila atraktiven jezik. Da ni preprosto pritegniti mladih, da je vrsta ovir, od denarja naprej, čutijo najbolj tisti, ki pripravljajo letne programe. Vrnimo se k jubileju: slovesnost se je začela v cerkvi svete Ane na Trgu Batthyány in končala na slovenskem veleposlaništvu. Fotograf je zabeležil:



Sta Andraš Frömmel in Iris Babanič, ki sta recitirala Prešernove pesmi – generacija, ki se želi naučiti jezik staršev, tudi v Sloveniji? V ozadju članice pevskega zbora, zborovodkinja Marija Trifus, slovenski generalni konzul Drago Šiftar, veleposlanica Darja Bavdaž Kuret in državni sekretar dr. Boris Jesih



Obiskovalcev na slovenskem veleposlaništvu je bilo več, kot jih je zaobjel objektiv fotoaparata



Prisrčne čestitke članov mešanega pevskega zbora Avgust Pavel sta predala Laci Bajzek in Vera Gašpar



Pogovor na terasi: župnik Lojze Kozar, predsednik ZS Jože Hirnök, veleposlanica Darja Bavdaž Kuret in državni sekretar dr. Boris Jesih. V ozadju veleposlaničin soprog Miloš Kuret

20 LET Slovenskega društva v Budimpešti



20 ÉVES a Budapešti Szlovének Egyesülete

Ob 20-letnici je izšla obsežna publikacija s kratko informacijo o Slovenskem društvu in obilico fotografij

Ernest Ružič

Poročilo

o 4-letnem delovanju Zveze Slovencev na Madžarskem 2006-2010

UVOD

Minilo je 4 leta od zadnjega občnega zbora in moja naloga je, da vas informiram o tem, kaj smo (in česa nismo) naredili v tem mandatu.

matično domovino Slovenijo. Pri teh prizadevanjih so nam oporo nudili tudi Zakon o pravicah narodnih in etničnih manjšin na Madžarskem, meddržavni Sporazum o zagotavljanju

hodnje obdobje. Pri tem pa žal moramo upoštevati, da kljub vsem našim prizadevanjem „tihe asimilacije“ ne moremo zaustaviti, lahko jo samo blažimo. Ne smemo pozabiti tudi na to, da živimo že nekaj let v času svetovne krize, kar ima posledice tudi pri našem delu.

Delovanje predsedstva Zveze Slovencev

Predsedstvo Zveze je uresničevalo sklepe zadnjega občnega zbora, novembra l. 2006, in na osnovi določil Statuta organiziralo in vodilo celotno dejavnost.

Tako je v tem obdobju koordiniralo in organiziralo delovanje kulturnih skupin, športnih, gasilskih in drugih društev, sodelovalo z Državno slovensko samoupravo in lokalnimi manjšinskimi samoupravami v 11 občinah. Predstavljalo je Zvezo Slovencev na pogovorih in stikih z državnimi organi Madžarske (najpogosteje z Uradom za narodne in etnične manjšine), z organi Vlade in Državnega zbora R Slovenije (največ z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu in Odborom za Slovence v zamejstvu in po svetu Državnega zbora) ter sodelovalo z manjšinskimi organizacijami v Avstriji, Italiji in v Sloveniji. Pomemben del aktivnosti smo vložili

v uresničevanje meddržavnega Sporazuma o zaščiti obeh manjšin in zasedanja madžarsko-slovenske mešane komisije za izvajanje tega sporazuma.

Madžarsko stran smo večkrat opozorili na neizvajanje oziroma kršenje sporazuma. V preteklem mandatnem obdobju je predsedstvo Zveze imelo letno 4-5 sej. Na sejah smo obravnavali aktualne probleme naše organizacije oziroma naše skupnosti.

Šolstvo in skrb za materni jezik

V vodstvu Zveze Slovencev smo se ves čas zavedali pomena narodnostnih šol in vrtcev za materni jezik in narodno zavest. Šolska problematika je bila prioriteto prisotna na zasedanjih meddržavnih mešanih komisij. V obeh državah so se nadaljevala prizadevanja za usposabljanje učiteljev in za pripravo novih učbenikov. Zveza je za otroke



V obdobju 2006-2010 smo v naši krovni organizaciji Zvezi Slovencev na Madžarskem dosegli pomembne rezultate pri uresničevanju Statuta, pri programskih usmeritvah Zveze ter nadaljevali vrsto aktivnosti v skrbi za naš narodnostni razvoj.

Tako smo tudi v tem obdobju nadaljevali s prizadevanji za izboljšanje položaja naše maloštevilčne narodne skupnosti, dodatno obogatili kulturno dejavnost in si prizadevali za ohranitev kulturne dediščine, z izhajanjem časopisa Porabje in izdajanjem raznih knjig ohranjali materni jezik, informirali naše rojake in krepili slovensko narodno zavest, prispevali pa smo tudi k dobremu sodelovanju in odnosom med Republiko Madžarsko in

posebnih pravic slovenski narodni manjšini na Madžarskem in madžarski narodni skupnosti v Republiki Sloveniji ter Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. Pomoči pa smo bili deležni tudi na Generalnem konzulatu RS v Monoštru in na Veleposlaništvu RS v Budimpešti. Uspešno smo sodelovali z Javnim skladom za narodne in etnične manjšine v Budimpešti in z Javnim skladom za kulturne dejavnosti RS, z Olimpijskim komitejem Slovenije, z goriškimi občinami ter z ostalimi institucijami in društvi na kulturnem in športnem področju. Upam, da bo občni zbor celovito ocenil opravljeno delo, kritično obravnaval tudi pomanjkljivosti ter podal nove smeri in cilje za pri-



V zadnjih štirih letih smo uspešno sodelovali z Državno slovensko samoupravo in smo se na Madžarskem skupaj borili za naše pravice. Ob tem nismo pozabili na pomembnost terenskega dela med pripadniki slovenske skupnosti v porabskih vaseh. Negovali smo stike s kulturnimi, športnimi in z ostalimi društvi v Porabju. Sodelovali smo tudi z državnimi in drugimi organizacijami na Madžarskem in v Sloveniji.

soorganizirala zunajšolske dejavnosti: slovenski jezikovni tabor v Piranu, otroke smo pošiljali v razne kolonije v Sloveniji, podpirali smo srečanja s slovenskimi pisatelji v okviru Bralne značke, likovne kolonije in srečanja porabskih otrok z učenci partnerskih šol. V okviru projekta Mura-Raba TV smo za srenješolce organizirali medijski tabor. Ob strokovni pomoči Območne enote Zavoda za šolstvo Murska Sobota in Vrtca Murska Sobota so se pred leti vrstila srečanja z vzgoji-

teljicami po posebnem programu v vrtcih v Porabju in julijski tabori predšolskih otrok, mamic in vzgojiteljic v Vrtcu v Murski Soboti. Velika pridobitev za našo skupnost je, da že nekaj let hodi vzgojiteljica – asistentka iz Slovenije dnevno v naše vrtce zato, da bi pomagala pri jezikovni vzgoji naših otrok. Letos smo drugič organizirali s pomočjo



Zavoda RS za šolstvo OE Murska Sobota in Državne slovenske samouprave Slovenski dan za bodoče monoštrske prvošolce in starše v Slovenskem domu v Monoštru.

V treh osnovnih šolah, na Gornjem Seniku, v Števanovcih in v Monoštru ter na monoštrski gimnaziji obiskuje narodnostni pouk slovenščine okrog 140 otrok in mladih. Na srednji strokovni šoli v Monoštru je k slovenskemu jeziku kot predmetu vpisanih trenutno 22 dijakov. Na področju šolstva je velik napredek, da so v zadnjem mandatnem obdobju na DOŠ Gornji Senik in na DOŠ Števanovci uvedli dvojezični pouk.

Kljub vložnemu trudu večine učiteljev in vzgojiteljic, prizadevanjem višje svetovalke-lektorice iz Slo-

venije, boljšim učbenikom, spremembam zakonodaje in aktivnostim Državne samouprave in Zveze Slovencev z rezultati in znanjem materinščine ne moremo biti zadovoljni. Učenje materinščine in odnos do materne jezika se začne v družini, zato bi mladi starši morali z večjo zavzetostjo učiti svoje otroke slovensko materinščino.

Na zasedanju mešane komisije smo se skupaj z Državno slovensko samoupravo borili za obnovitev DOŠ na Gornjem Seniku in v Števanovcih. Dosegli smo, da je madžarska stran namenila sredstva za obnovo osnovnih šol na Gornjem Seniku in v Števanovcih.

Versko življenje

V zadnjem mandatnem obdobju smo nadaljevali skrb za bogoslužje v slovenskem jeziku. Odkar se je vrnil iz Rima naš mladi župnik Ferenc Merkli, se je položaj na tem področju izboljšal. Gospod Merkli je opravljal maše in druge obrede na Gornjem Seniku, na Dolnjem Seniku, v Sakalovcih in v Števanovcih. Svoje obrede je opravljal delno dvojezično, kar je bila velika pridobitev za naše vernike.

Žal, je le bila, ker je letos sombotelski škof premestil našega župnika. S tem je Porabje zgubilo edinega slovenskega župnika. Zveza Slovencev na Madžarskem in Državna slovenska samouprava sta v okviru svojih možnosti naredili vse, da preprečita to nerazumno dejanje s strani sombotelskega škofa. Žal, zaman.

Sreča v nesreči je, da smo dobili madžarskega župnika, ki ima dovolj posluha za naša prizadevanja na verskem področju, in si prizadeva, da bi se naučil slovensko.

Veseli smo, da je Murska Sobota dobila škofijo in upamo, da bomo s sodelovanjem škofije dosegli določene rezultate. To pomeni, da bo slovenski župnik iz Markovcev imel občasno (mesečno dvakrat) slovensko mašo v Porabju.

Zveza Slovencev na Madžarskem je večkrat finančno podprla letna romanja v Slovenijo in na Madžarsko in tako tudi pomagala našim vernikom pri verskem življenju.

Kulturna dejavnost

Največ priznanj v okviru naše krovne organizacije si zaslužijo porabske kulturne skupine, kar je predvsem zasluga prek 100 članov v 16 kulturnih skupinah in njihovih mentorjev. Gre za ljubiteljsko kulturno dejavnost in skupine, ki ob ohranjanju ljudske kulture in kulturne dediščine ter kulturnih vrednot prispevajo tudi h krepitvi jezikovne

identitete in narodne zavesti Porabskih Slovencev.

Kulturne skupine so v letih 2006-2010 opravile več sto nastopov na Madžarskem, v Sloveniji, Italiji, Vojvodini in v Avstriji, kar zgovorno kaže njihovo aktivnost. V zadnjih štirih letih so naslednje kulturne skupine delale v okviru naše organizacije: MePZ Avgust Pavel Gornji Senik, Folklorna skupina Gornji Senik, Ljudski pevci Gornji Senik, Folklorna skupina Sakalovci, Malo gledališče Duo Fodor, Ljudske pevke Monošter, Komorni zbor Monošter, Ljudske pevke Števanovci, Gledališka skupina Veseli



pajdaši Števanovci. Zelo aktivni so tudi naši učenci na DOŠ Gornji Senik in na DOŠ Števanovci, saj imamo 6 otroških skupin, ki se aktivno udeležujejo naših prireditev. Veseli smo, da Društvo porabskih upokojencev vsako leto bolj aktivno dela na kulturnem področju, letos so celo ustanovili svojo folklorno skupino.

K pestremu in bogatemu kulturnemu dogajanju v teh letih je potrebno dodati še vrsto kvalitetnih in odmevnih likovnih razstav, ki so se vsa leta izmenjavale v

Kulturnem in informativnem centru v Monoštru, in kolonij avtorjev iz Slovenije in Madžarske, razstave likovnih umetnikov iz Pomurja, likovne razstave ob pomoči Društva upokojencev iz Murske Sobote v Budimpešti in Monoštru. Zelo odmevna je tudi Mednarodna likovna kolonija, ki smo jo letos devetič organizirali v Slovenskem domu.

Med Porabskimi Slovenci so se dobro prijele in uveljavile vsakoletne tradicionalne kulturne prireditve, predvsem Slovenski kulturni praznik, Porabski dnevi, Srečanje Slovencev na Madžarskem, srečanja raznih

kulturnih skupin (folklore, pevski zbori, gledališčniki, itd..) v Monoštru.

Izredno pomembno poslanstvo opravljata še slovenski društvi v Budimpešti in Sombotelu s svojimi programi in dejavnostmi.

Informiranje in založniška dejavnost

Že 19 let redno izhaja časopis Porabje v porabskem narečju in knjižnem jeziku. Prejema ga veliko družin v Porabju in v tujini. Naši bralci so preko časopisa obveščeni o dogajanjih in

Beszámoló

a Magyarországi Szlovének Szövetsége munkájáról

2006-2010

Bevezető

Ismét elmúlt 4 év a legutóbbi közgyűlésünk óta és kötelességem Önöket tájékoztatni arról, hogy milyen eredményeket értünk el (vagy nem értünk el) ebben az időszakban.

A 2006-2010-ig tartó időszakban Szövetségünk fontos eredményeket ért el az alapszabályban rögzített célkitűzések illetve az éves programok alapján.

Ebben az időszakban is folytattuk kisszámú nemzetiségi közösségünk helyzetének javítását, ápoltuk nemzetiségünk gazdag kultúráját, a Porabje újság és egyéb kiadványaink segítségével ápoltuk anyanyelvünket, folyamatosan tájékoztattuk nemzetiségünket és elősegítettük a magyar-szlovén kapcsolatok fejlődését.

Egyezmény a Magyarországon élő szlovének és a Szlovéniában élő magyar



kisebbség különjogainak a biztosításáról, valamint a 2006-ban a ljubljani parlamentben elfogadott törvény a határon túli szlovének és az anyaország viszonyáról.

További segítséget kaptunk a Szlovén Köztársaság Budapesti Nagykövetségétől és Szentgotthárdi Főkonzultustól. Jó kapcsolatokat ápolunk A Magyarországi

szomszédos goricskói önkormányzatokkal és még számos egyesülettel a kul-

túra és sport területén.

Remélem, hogy a közgyűlés felelősen értékeli az elmúlt 4 év munkáját, felhívja a figyelmet az esetleges hiányosságokra és meghatározza az új irányokat és célokat a jövőt illetően. Itt sajnos meg kell említeni, hogy a „csendes asszimilációt” nem tudjuk megállítani, esetleg csak lassítani. Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy a gazdasági világválság hatása a mi munkánkat is érinti.

Elnökségünk tevékenysége

Elnökségünk végrehajtotta legutóbbi közgyűlésünk határozatait és Alapszabályunk alapján koordinálta tevékenységünket. Koordinálta továbbá a kulturális csoportok munkáját, segítette a nyugdíjas, ifjúsági, sport- és tűzoltó egyesületek tevékenységét és együttműködött a helyi kisebbségi

önkormányzatokkal, valamint az Országos Szlovén Önkormányzattal.

Ápolta kapcsolatait a kisebbségekért felelős magyar hivatalokkal és szervezetekkel, a szlovén parlament és kormány illetékes szerveivel, főként a Határon túli Szlovének Hivatalával, valamint az Ausztriában, Olaszországban és Horvátországban működő szlovén szervezetekkel. Az utóbbi 4 évben is aktív résztvevői

Anyanyelvápolás, iskolák

Szövetségünk vezetése kezdettől fogva hangsúlyozta óvodáink és iskoláink szerepét anyanyelvünk megőrzésében és nemzetiségi öntudatunk fejlesztésében. Iskoláink és óvodáink helyzetének tárgyalása visszatérő témája volt a Vegyesbizottsági üléseknek. Segítséget nyújtottunk oktatási intézményeinknek az iskolán kívüli



voltunk a Szlovén-Magyar Vegyesbizottság üléseinek, ahol többször figyelmeztettük a magyar kormányt, hogy az Egyezményben foglaltakat nem, vagy csak részben teljesíti.

Évente 4-5 elnökségi ülést tartottunk, ahol közösségünk aktuális problémáival foglalkoztunk. A két közgyűlés közötti időszakban eredményesen működtünk együtt az Országos Szlovén Önkormányzattal, kulturális csoportokkal, sport, tűzoltó- és egyéb egyesületekkel a Rába-vidéken.

tevékenységek megszervezésében, pl. piráni szlovén nyelvtábor, művészeti táborok Szlovéniában, különféle tanulmányi versenyek és a szlovéniai testvériskolákkal való kapcsolatok elősegítése. A Mura-Rába TV projekt keretében az idei évben médiatábort szerveztünk a fiataloknak Muraszombatban. A Muraszombati Területi Oktatási Hivatallal és a Muraszombati óvodával közösen táborokat szerveztünk óvodás gyerekeink és szüleik részére Szlovéniában. Óvónőink munkáját már



Munkánkat segítette a magyar parlament által 1993-ban elfogadott kisebbségekről szóló törvény, az 1992-ben aláírt kétoldalú

Etnikai és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvánnyal, a szlovén Kulturális Közalapítvánnyal, a szlovén Olimpiai Bizottsággal, a

harmadik éve szlovéniai vendég óvónő-asszisztens segíti, aki naponta keresi fel óvodáinkat és segíti a gyermekek nyelvi fejlődését. Az idén második alkalommal rendeztünk nyílt napot a leendő első osztályos gyermekek és szüleik részére a Szlovén Kulturális és Információs Központban.



A három Rába-vidéki általános iskolában, Felsőszőlőn, Apátistvánfalván, Szentgotthárdon, valamint a szentgotthárdi Gimnáziumban kb. 140-en tanulják a szlovén nyelvet. A III. Béla szakközépiskolában jelenleg 22-en járnak szlovén nyelvű órára. Az oktatás terén komoly előrelépést jelent, hogy az utóbbi né-



hány évben a felsőszőlői és apátistvánfalvi általános iskolában bevezették a két-

nyelvű oktatást. Óvónőink illetve pedagógusaink erőfeszítései, a szlovéniai nyelvi szaktanácsadó munkája és a jobb tankönyvek ellenére óvodásaink és tanulóink nyelvtudásával nem lehetünk elégedettek. Az anyanyelv elsajátítása már a családban kezdődik, ezért a szülők felelősége

is a szlovén nyelv átadása gyerekeinknek. Hosszú idő után sikerült elérnünk azt is, hogy a magyar fél felújította a felsőszőlői és az apátistvánfalvi általános iskolát.

Vallási tevékenység

Az elmúlt időszakban is folytattuk egyházi területen a szlovén istentiszte-

letek előmozdítására tett erőfeszítéseinket. Miután hazatért Rómából Merkli

Ferenc plébános úr, nagy előrelépés történt e téren, hisz az egyházi szertartásokat a 4 szlovén közösségben többnyire két nyelven végezte. Sajnálattalunkra és nagy megrökönyödésünkre a szombathelyi püspök úr idén nyáron elhelyezte Merkli urat a szlovén Rába-vidékről. Ezzel elveszítettük egyetlen szlovén nyelvű papunkat. A Magyarországi Szlovének Szövetsége és az Országos Szlovén Önkormányzat mindent elkövetett annak érdekében, hogy megakadályozzuk e barátságtalan lépést. Sajnos hiába. Szerencsénkre egy olyan papot helyeztek Felsőszőlőre, aki már szolgált a Rába-vidéken és megértéssel kezeli problémáinkat. Örülünk annak is, hogy időközben Mura-szombatban püspökséget hoztak létre és jó a kapcsolatunk a mindenkori püspökkel. Ennek eredményeképpen átmenetileg havonta két alkalommal szlovén pap misézik két szlovén faluban. Szövetségünk anyagilag támogatja a zarándokutakat Szlovéniába és Magyarországon, ezzel is segítve a hívők vallási életét.

Kulturális tevékenység

Szervezetünk tevékenységében a legtöbb elismerés a Rába-vidéki kulturális csoportokat illeti. Ez a 100-nál is több lelkes taggal rendelkező 10 felnőtt és 6 gyermekcsoport, valamint mentoraik lelkiismeretes munkájának érdeme. Az amatőr kulturális csoportok

a Rába-vidéki kultúra ápolásával, kulturális örökségünk, értékeink megőrzésével hozzájárulnak a Rába-vidéki szlovének nyelvi és nemzetiségi öntudatának, identitástudatának megerősítéséhez.

Kulturális csoportjainknak 2006-2010 között több száz fellépése volt Magyarországon, Szlovéniában, Olaszországban, Ausztriában és Újvidéken.

Az elmúlt 4 évben a kö-



vetkező csoportok működtek szövetségünk keretében: Pável Ágoston Vegyeskar Felsőszőlő, Felsőszőlői Néptánccsoport, Felsőszőlői Népdalkórus, Szakonyfalui Néptánccsoport, Duo Fodor színjátszókör, Szentgotthárdi Asszonykórus, Szentgotthárdi Kamarakórus, Apátistvánfalvi Asszonykórus, Apátistvánfalvi Vidám Barátok Színjátszócsoporthoz. Kulturális életünk szempontjából fontos szerepet játszanak a felsőszőlői és apátistvánfalvi általános iskolában, valamint a Szakonyfaluban működő gyermekcsoportjaink. Örülünk annak is, hogy nyugdíjas egyesületünk ebben az évben tánccsoportot hozott létre.

Gazdag és színes kulturális életünk fontos elemei a Szlovén Kulturális Központban megrendezett kiállítások. E kiállításokat főleg szlovén és magyar művészek alkotásaiból rendezzük. E területen fontos az együttműködésünk a Muravidéki Nyugdíjas Egyesülettel, valamint a Muravidéki Képzőművészek Egyesületével. A Szlovének Háza egyik legkiemelkedőbb rendezvénye a Nemzetközi művésztelep,

melyet idén 9. alkalommal rendeztünk meg.

A Rába-vidéki szlovének körében népszerűek az évente megrendezésre kerülő hagyományos rendezvények: a Szlovén Kultúra Napja keretében rendezett programok, a Rába-menti Napok, a Szlovének Találkozója és a különféle kulturális csoportok (tánccsoportok, énekkarok, színjátszó csoportok) találkozója Szentgotthárdon. A szlovén kultúra ápolásában fontos szerepe van a Szombathelyi és Budapesti Szlovén Egyesületnek is.

Tájékoztatás, könyvkiadás

Már 19. éve jelenik meg a Porabje című lap, mely Rába-vidéki szlovén nyelv-

járásban és irodalmi nyelvén íródik. Újságunk, mely eljut majdnem minden szlovén családhoz, tájékoztatja az olvasókat közösségünk életéről a Rába-vidéken és Magyarországon, valamint az anyaországban, Szlovéniában történő fontosabb eseményekről. 2000 júliusában végre

vult és már a szomszédos Goričkon is hallható. A határ két oldalán élő emberek szívesen hallgatják a Muravidéki rádió Panonski odmevi című adását is, ahol figyelemmel kísérhetik a Rába-vidéki szlovének életét.

Az anyanyelvi tájékoztatáshoz nagymértékben hoz-



megvalósult szövetségünk régi vágya, megkezdte működését a Szentgotthárdi Szlovén Rádió, mely saját frekvencián heti 8 órás műsort sugároz szlovén nyelven. A Magyarországi Szlovének Szövetsége és az Országos Szlovén Önkormányzat éveken keresztül harcolt a rádió finanszírozásáért magyar részről.

zárulnak az MTV szlovén nyelvű adásai, a Slovenski utrinki. Az adásokat, melyeket a magyarországi szlovén kisebbség életéről tudósítanak, a szombathegyi stúdióban készítik.

A Mura-Rába TV projekt keretében Szentgotthárdon hetente egy szlovén adást készítenek ez év elejétől Bepillantó/Vpogled címen,



Ezt részben elértük és új frekvenciához is jutottunk. Ezzel a rádió vételi lehetősége nagy mértékben ja-

mit a Rába-vidéken és a Muravidéken élők láthatnak.

A Rába-vidéken és Magyar-

országon történt fontosabb eseményekről hétfőn reggelként Szukics Marianna, a Porabje újság főszerkesztője tájékoztatja a Muraszombati Rádió hallgatóit.

Az elmúlt 4 évben is folytatódott a Szövetség kiadói tevékenysége és évente megjelent a szlovén évkönyv. E mellett a Szövetség a Határontúli Szlovének Hivatala támogatásával illetve különböző pályázatokon elnyert összegekből a Muraszombati Franc-Franc Kiadóvállalattal közösen számos könyvet és kiadványt jelentetett meg.

Szlovén Kulturális és Információs Központ

1998. novemberében megvalósult a Rába-vidéki szlovén közösség álma, megnyílt a szentgotthárdi Szlovén Kulturális és Információs Központ. A kulturális központ létrehozását főként a szlovén állam finanszírozta, bár csekély mértékben Szentgotthárd város önkormányzata és a magyar állam is támogatta. A központot a Porabje Kft. működteti, melynek tulajdonosa a Magyarországi Szlovének Szövetsége. A központ részét képezi a Lipa szálloda és étterem. A modern konferencia és kiállító terem számos konferencia, tanácskozás és kiállítás helyszíne. A Szlovének háza a Szövetség és a Porabje újság szerkesztőségének, valamint a szlovén rádióknak is székhelye. Az épület lehetőséget nyújt továbbá a Rába-vidéki

kulturális csoportok és az anyaországból idelátogató csoportok fellépéseikhez.

A kulturális központnak fontos szerepe van kulturális hagyományaink és nemzetiségi identitásunk megőrzésében. A néhány éve kialakult világválság megőrzését is negatívan befolyásolta.

A múlt évben a Határontúli Szlovének Hivatala segítségével felállítottunk egy szanációs bizottságot és együtt kerestük a kiutat a válságból. A bizottság működésének eredményeképpen csökkentettük a hiányt,



növeltük a bevételeket és új beruházásokat is eszközöltünk (klímaberendezések beépítése, a konferenciaterem hangosítása).

Gazdasági tevékenység

A gazdaság területén bekövetkezett változásokkal nem lehetünk elégedettek. Egy kisszámú nemzetiségi közösség fennmaradásának egyik fontos feltétele gazdasági fejlettsége.

Magyarország és Szlovénia 2004-ben az EU teljes jogú tagjává vált. E történelmi esemény nagy kihívást je-

lent számunkra és egyben több lehetőséget gazdaságunk fejlődése szempontjából.

Ennek egyik eredménye, hogy megtörténtek az előkészületek a Felsőszölnök - Kétyölgy összekötőút megépítésére, mely beruházás pozitív hatással lehet a gazdaság és ezen belül a turizmus fejlesztésére a Rába-vidéken. 2006-ban Szövetségünk megalapította a Szlovén Vidék Közhazsnú Nonprofit Kft-t, ami fontos előrelépés e területen. A társaság az utóbbi években jelentős összegeket nyert az európai strukturális ala-

pokból. Ennek keretében kulturális intézmények felújítása és új turisztikai desztinációk kialakítására kerül sor.

A Mura-Rába Tv projekt eredményeképpen, melyben a Szövetség mint projektpartner vesz részt, optikai kábelt építettek ki Felsőszölnökre, ami a kábeltelevízióon keresztül lehetővé teszi a szlovén adások vételét is.

A Szövetség pénzügyi támogatása

Az elmúlt 4 évben Szövet-

ségünk főleg szlovén és magyar támogatásból gazdálkodott, egyes rendezvényeit és kiadványait szlovéniai cégek és intézmények is támogatták.

A magyar parlamentben 1993-ban elfogadott nemzetiségi törvény alapján a magyar kormány támogatja a helyi és az Országos

Kapcsolattartás az anyaországgal és a kisebbségi szervezetekkel

Nemzetiségi közösségünk fennmaradása szempontjából fontos az anyaországgal való kapcsolattartás. Az elmúlt ciklusban Szlovéniával való kapcsolataink na-



Szlovén Önkormányzatot, részben pedig pályázatok útján a Porabje újságot, a szlovén rádiót és a Szlovén Szövetséget.

A Szövetség költségvetésének nagyobb hányadát a Ljubljana Határon túli Szlovének Hivatala biztosítja. Költségvetésünk nagy részét a kulturális csoportok, egyesületek, iskolák, óvodák támogatására fordítjuk, finanszírozzuk a Porabje újság kiadását és szervezetünk működését. Támogatjuk továbbá a Budapesten és Szombathelyen működő szlovén egyesületeket, a Rába-vidéki Szlovén Nyugdíjas Egyesületet, a Rába-vidéki Szlovén Kulturális és Turisztikai Egyesületet, valamint olyan programokat, rendezvényeket, melyek fontosak fennmaradásunk érdekében.

gyon széles skálán mozogtak. Így nagymértékben hozzájárultunk Szlovénia és Magyarország példamutató államközi kapcsolataink kialakításához.

A két ország hozzávetőleg 50 államközi egyezményt írt alá. Számunkra legfontosabb a „Magyarországon élő szlovén kisebbség és a Szlovéniában élő magyar nemzetiségi közösség kölön jogainak biztosításáról” szóló egyezmény. Az egyezményben foglaltak megvalósulását az évente megrendezésre kerülő Magyar - Szlovén Vegyesbizottság kíséri figyelemmel.

Sajnos a magyar fél a kétoldalú egyezményben foglalt kötelezettségeit nem, vagy csak részben teljesíti.

Fontos a goričkoi polgármesteri hivatalokkal kialakult gyümölcsöző kapcsolat. Sajnos a Muraszombati

Polgármesteri Hivatallal nincs megfelelő kapcsolataink.

Az utóbbi négy évben erősödtek kapcsolataink az ausztriai, olaszországi és horvátországi szlovén szervezetekkel, melynek alapját a 2004-ben alapított Szlovén Kisebbségi Koordináció képezi.

Záró gondolatok

Szövetségünk a 2006-2010 közötti időszakban sok energiát fordított közösségünk helyzetének javítására, az Alapszabályban megfogalmazott célok megvalósítására. Ebben nagy segítségünkre voltak aktivistáink, kulturális csoportjaink, egyesületeink tagjai, a kisebbségi önkormányzatok, valamint szlovén közösségünk minden öntudatos tagja.

Munkánk során mindig számíthatunk a ljubljana Határon túli Szlovének Hivatalára, a Szlovén Kulturális Közalapítványra, a Szlovén Köztársaság Budapesti Nagykövetségére és a Szentgotthárdi Főkonzulátusra.

A társadalmi és politikai változások Magyarországon új fellépést követelnek Szövetségünk részéről problémáink megoldása érdekében. A már néhány éve elhúzódó gazdasági válság eredményeként egyre kevesebb támogatás jut a magyarországi kisebbségek támogatására. Így kevesebb támogatást kap nemzetiségi közösségünk is. Más oldalról pedig Magyarország, mint az EU tagja, több forráshoz juthat

az Unió strukturális alapjaiból.

Fő feladatunk a jövőben, hogy olyan gazdasági projekteket dolgozzunk ki, melyek eredményesek lehetnek a Rába-vidéken. Ennek érdekében alapítottuk gazdasági társaságunkat is. A társaság fő feladata a Rába-vidéki gazdasági szereplők összefogása és egy hosszú távú gazdasági stratégia kidolgozása. A sikeres



projekteken keresztül növelnünk kell saját innovációs készségünket és új munkahelyek teremtésén kell fáradoznunk a jövőben.

Mivel a szlovén Rába-vidék az Őrségi Nemzeti Park része, ezért lehetőségeink korlátozottak és az egyetlen kitörési lehetőségünk a turizmusban rejlik. Cél-szerű lenne a jövőben egy turista ügynökség létrehozása, melynek segítségével jobban reklámozhatnánk vidékünket. E cél érdekében össze kell fognunk a goricskoi falvakkal, hisz együtt eredményesebbek lehetünk. Arra kell törekednünk, hogy vidékünket minél többen keressék fel Szlovéniából és Magyarországról. Ennek érdekében tájékoztató táblákat kell ki-

helyeznünk, hogy az ide látogató turisták tudják, hova érkeztek. Újjá kell élesztenünk néhány népszokást, hogy ezáltal is vonzóbbá tegyük a Rába-vidéket. Ebben a munkában számíthatunk a helyi és kisebbségi önkormányzatok segítségére is. Örülünk annak, hogy Szövetségünk közreműködésével sokan tanulnak a ljubljana tudományegyetemen. Céljaink megva-

lósításában hosszú távon számíthatunk segítségükre, nekünk pedig megfelelő munkahelyet kell biztosítani számukra.

Szövetségünk szerepét nemzetközi téren is erősíteni kell. Ezt a határon túli szlovén szervezetek, a Szlovén Kisebbségi Koordináció keretében valósíthatjuk meg, melynek alapító tagjai vagyunk.

A következő ciklusra kitűzött céljaink egyértelműek és világosak. Megvalósításuk rajtunk múlik. Mindenkitől, aki szlovénnek vallja magát.

**A Magyarországi Szlovének Szövetsége Elnöksége nevében
Hirnök József elnök**

zanimivostih v porabskih krajih pa tudi v svetu in matični domovini Sloveniji. Velik napredek je, da je časopis Porabje od julija leta 2005 postal tednik, in s tem veliko pridobil na aktualnosti.

Julija 2000 se je uresničila dolgoletna želja vodstva Zveze Slovencev. Porabski Slovenci smo dobili radijsko postajo Monošter, v slovenskem jeziku, z lastno radijsko frekvenco in 8-urnim



programom na teden. Zveza Slovencev na Madžarskem in Državna slovenska samouprava sta se vrsto let borili za stalno financiranje radijskega programa. Stalno in sistemsko financiranje smo delno dosegli, celo smo izkoristili novo frekvenco ter novi pretvornik na Gornjem Seniku. S tem se je povečala slišnost radia in radio pokriva tudi del Goričkega.

Ljudje ob slovensko-madžarski meji spremljajo tudi radijsko oddajo Panonski odmevi na radiu Murski val iz Murske Sobote, ki poroča o življenju in delovanju slovenske skupnosti v Porabju. V zadnjih letih prispevajo k obveščenosti v maternem jeziku in krepitvi narodne zavesti tudi narodnostne TV oddaje na programu

TV Budimpešte, Slovenski utrinki. Oddaje pripravljajo v studiu v Sombotelu in poročajo o dogodkih in življenju Slovencev na Madžarskem.

V okviru projekta Mura-Raba TV od začetka leta imamo tedensko eno oddajo z naslovom Vpogled/Bepillantó na monoštrski kabelski televiziji, ki jo lahko spremljajo naši gledalci v zahodnem delu Porabja, v Monoštru in v Prekmur-

ju. O najbolj aktualnih dogodkih v Porabju in na Madžarskem pa informira vsak ponedeljek poslušalce Murskega vala Marijana Sukič, glavna urednica časopisa Porabje.

V teh letih se je nadaljevala tudi bogata založniška dejavnost. Vsako leto je izšel Slovenski koledar, zdaj že Porabski koledar – Letopis Slovencev na Madžarskem. Poleg tega je Zveza iz sredstev Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu oziroma javnih natečajev za manjšine R Madžarske in R Slovenije izdala in sofinancirala vrsto knjig in publikacij. Vse knjige so izšle v sodelovanju s Podjetjem za promocijo kulture Franc-Franc v Murski Soboti.

Slovenski kulturni in informativni center

Novembra 1998 se je uresničila ena največjih želja Porabskih Slovencev – dokončanje in odprtje Slovenskega kulturnega in informativnega centra v Monoštru. Izgradnjo in opremo za Slovenski center so s svojimi prispevki zagotovili R Slovenija iz proračuna, mestna občina Monošter in Urad za narodne in etnične manjšine R Madžarske ter Zveza z bančnimi krediti. Vrednost investicije je bila ob odprtju 270.279 tisoč forintov. Center upravlja Porabje d.o.o., ki je v lasti Zveze Slovencev na Madžarskem.

V tem centru že dvanajsto leto delujeta hotel in restavracija Lipa. Sodobna kongresna in razstavna dvorana omogočata številne konference, posvete in stalne razstave. Poleg sedeža Zveze deluje v centru še Uredništvo Porabja in Radio Monošter. Omogočene so priprave in nastopi porabskih kulturnih skupin in gostovanja.

Kulturni in informativni center je izjemnega pomena za srečevanje in druženje Slovencev na Madžarskem, kulturnih skupin in njihovih nastopov, opravlja pomembno kulturno, informativno in narodnostno poslanstvo.

Žal, svetovna kriza je prizadela tudi naš d.o.o., kar smo čutili v poslovanju naše hiše. V lanskem letu smo s pomočjo Urada za Slovence v zamejstvu in po

svetu ustanovili sanacijsko komisijo in skupaj iskali izhod iz krize. V tem času smo zmanjšali izgube in celo izvedli nekaj investicij (klima v sobah ter ozvočenje v konferenčni dvorani).

Gospodarska problematika

Z razmerami na področju gospodarstva ne moremo biti zadovoljni. Kljub ne-



katerim prizadevanjem so največji problemi slovenske skupnosti v teh obmejnih vaseh gospodarska nerazvitost in brezposelnost. Za vsako manjšino je njena ekonomska moč izjemnega pomena, kljub opozorilom Zveze Slovencev na probleme na tem področju pa izboljšanja razmer ni.

Madžarska in Slovenija sta leta 2004 postali polnopravni članici Evropske unije. Ta zgodovinski dogodek je velik izziv za nas, obenem pa nudi večje možnosti za razvoj gospodarstva v Porabju.

Kot delni uspeh lahko zabeležimo priprave na izgraditev nove cestne povezave med vasmi Gornji Senik-Verica, kar bo pozitivno vplivalo na gospodarski razvoj, predvsem turizma,

tega območja. Velik napredek na tem področju je, da je naša organizacija leta 2006 ustanovila Razvojno agencijo Slovenska krajina. Agencija je v zadnjih nekaj letih uspešno kandidirala in dobila nekaj evropskih projektov. V okviru le-teh se bo obnovilo nekaj kulturnih objektov in ustvarilo nove turistične destinacije v Porabju. S sodelovanjem v projektu Mura-Raba TV

smo napeljali optični kabel do Gornjega Senika in tako na kabelski televiziji lahko spremljamo slovenske oddaje.

Financiranje Zveze Slovencev, pomoč kulturnim in drugim ustanovam

V preteklih štirih letih se je Zveza Slovencev financirala s sredstvi iz proračuna R Slovenije in R Madžarske, delno pa tudi s sponzorskimi prispevki nekaterih slovenskih občin in drugih ustanov.

Po sprejetju Zakona o pravicah narodnih in etničnih manjšin Vlada R Madžarske v celoti financira le stroške Državne in lokalnih slovenskih manjšinskih samouprav in radio, časopis

Porabje ter Zvezo Slovencev pa le delno – večinoma preko natečajev.

Tako je, zahvaljujoč razumevanju in finančni podpori Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in Odbora za Slovence v zamejstvu in po svetu Državnega zbora, matična domovina Slovenija pomembno prispevala k uspešnemu delovanju naše Zveze in izhajanju časopisa Porabje. V teh letih je Zveza name-



njala večji del sredstev delovanju kulturnih in drugih skupin in društev, šolam in vrtcem, stroškom časopisa Porabje, a tudi slovenskim društvom v Budimpešti in Sombotelu, Društvu porabskih slovenskih upokojencev, Porabskemu kulturnemu in turističnemu društvu Andovci ter drugim programom, pomembnim za delo in življenje Slovencev na Madžarskem.

Stiki z matično domovino in manjšinskimi organizacijami

Za obstoj in ohranitev vsake narodne skupnosti so zelo pomembni tudi stiki z matičnim narodom. V tem obdobju so bili ti stiki z R Slovenijo zelo bogati.

Tako smo tudi Slovenci na Madžarskem prispevali k zglednim meddržavnim odnosom med Madžarsko in Slovenijo. Med sosednjima državama je podpisanih okrog 50 meddržavnih sporazumov, za našo narodno skupnost pa je najpomembnejši Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenski narodni manjšini na Madžarskem in madžarski narodni skupnosti v Sloveniji.

Uresničevanje sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenski manjšini na Madžarskem in madžarski manjšini v Sloveniji spremlja posebna madžarsko-slovenska mešana komisija, ki naj bi se sestajala letno enkrat na Madžarskem ali v Sloveniji. Kljub trdim pogajanjem mešane komisije - vsaj za slovensko manjšino - ni dosegla zaželenih rezultatov. Madžarska stran s stalnim izgovorom, da »ni denarja«, ne izvaja ali pa le delno izvaja podpisani meddržavni sporazum.

Posebno kvaliteto predstavljajo pristni in dobro razviti odnosi s prebivalci obmejnih občin Prekmurja, z občinami Puconci, Gornji Petrovci, Šalovci, Grad in

Kuzma. Žal, stiki z občino Murska Sobota so se v zadnjih štirih letih poslabšali, saj vodstvo občine nima dovolj posluha za Porabske Slovence.

V tem mandatnem obdobju so se krepili odnosi s krovnimi slovenskimi organizacijami v Avstriji, Italiji in na Hrvaškem. Podlaga uspešnega sodelovanja je leta 2004 ustanovljena Slovenska manjšinska koordinacija, pri kateri je soustanovitelj tudi naša organizacija.

Zaključne misli, novi cilji

V obdobju 2006-2010 smo v Zvezi Slovencev vložili veliko energije in prizadevanj v izboljšanje položaja naše narodne skupnosti. V veliko pomoč so nam bili številni aktivisti, člani kulturnih skupin, društev in manjšinskih samouprav ter drugi zavedni pripadniki slovenske narodne skupnosti na Madžarskem.

Zmeraj smo lahko računali na podporo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu iz Ljubljane, Javnega sklada za kulturne dejavnosti iz Slovenije, Zavoda RS za šolstvo in slovenskega šolskega ministrstva, Veleposlaništva RS v Budimpešti ter Generalnega konzulata v Monoštru. Veliko dela nas še čaka na vseh področjih.

Družbene in politične spremembe na Madžarskem zahtevajo nov pristop naše organizacije k reševanju naših problemov. Gospodarska kriza v R Madžarski pomeni manj sredstev za

narodnosti na Madžarskem. Manj sredstev tudi za nas. Na drugi strani pa R Madžarska kot članica Evropske unije lahko črpa ogromno sredstev iz evropskih strukturnih skladov.

Naša naloga je, da izdelamo gospodarske projekte, ki bodo deležni finančnih podpor tako na Madžarskem kot v Evropski uniji. Tudi zaradi tega smo ustanovili gospodarsko organizacijo, ki je združila gospodarske subjekte v Porabju



in je izdelala strategijo za razvoj gospodarstva. S pomočjo pridobljenih sredstev moramo povečati lastno inovativnost in ustvariti nova delovna mesta v Porabju. Moramo se zavedati, da so naše možnosti omejene, saj je Porabje del narodnega parka. Skoraj edina možnost nam je ostala na področju turizma. V prihodnje moramo razmišljati o ustanovitvi turistične pisarne v Monoštru, da bi lahko »prodali« turistom našo lepo pokrajino. Pri tem projektu se moramo tesneje povezati z goričkimi občinami, saj skupaj imamo več možnosti na tem področju.

Naš cilj je, da bi v prihodnje postali bolj prepoznavni

v Sloveniji in na Madžarskem. Zato moramo postaviti ob cesti (pri vhodu v Porabje) table, da naši obiskovalci, Slovenci in Madžari, vedo, kam pridejo. Moramo oživiti tudi naše šege in običaje. Tukaj računamo na pomoč lokalnih in manjšinskih samouprav v Porabju.

Razveseljivo je, da imamo študente na ljubljanski univerzi. Pri uresničevanju naših ciljev na vseh področjih življenja računamo na

mlade intelektualce. Naša naloga je, da pripravimo za njih teren v Porabju, in jim nudimo ustrezna delovna mesta.

Zveza Slovencev na Madžarskem se mora v prihodnje uveljaviti tudi na mednarodnem prizorišču. To lahko uresničimo v okviru Slovenske manjšinske koordinacije, ki ima vsako leto večjo težo v Sloveniji in v »zamejstvu«. Naloge in cilji naše organizacije so jasni. Uresničitev naših ciljev je odvisna od nas. Od vseh nas, ki se še čutimo Slovence.

Za Zvezo Slovencev na Madžarskem:
Jože Hirnšek,
predsednik

Graubišče

Na vsi svece pa pokojne se spominamo z zgodbo, stero je Ema Sukič iz staroga kalendara prejknapisala v našo domanjjo rejč.

Tihoča pa mir. Daleč od toga tijoga pa mirnoga mesta oré (dimniki) edne fabrike piščavajo črni dim prauti čistomi nébi. V varaši nega tihoče, varaš živé. Vozijo avtonge, cugi, tramvaji. Tau vsvéküper taši glas da, kak če bi nin daleč, globko grmalo.

Na cintori je mir pa pokoj. Nej daleč od velkoga križa je eden lepau vred djani duplanski grob. Oča pa sin. Pri oči je datum 1944, pri sinej 1946. Stara ženska stoji pri grobi, boga moli za pokojna pa se bridko djauče. Eden človek stapi k njej pa go pita:

»Ženska, je tau vaša kakšna rodbina?«

Gda ma je tau vö na lampe vujš-lo, ma je že žau bilau, zakoj si je nej prva brodo. Vej pa tak vej,

ka ženska ne stodji za lej-poga volo pri grobi. Ženska si je zbrisala skunznatne oči, na čleka poglednila pa na tiuma odgovorila:

»Mauž pa sin.«

Človek tadala spitava.

»Bojna ali kaj drugo?«

»Bojna pa drugo tö,« odgovarja ženska.

»Sami živete ali z vnuki?« je najgeri tadale moški.

»Nejmam unoke, nikoga nejmam med živimi,« pravi ženska, »depa med mrtvimi nekaj fali,« kaže s prstom na grob. »Mlajši sin fali. 1944. leta, gda so mladino potegnili k sodakom, je on tö mogo rutjivati, kakoli je komaj 18 lejt star bijo. Vsigdar sam se vüpala, ka nazaj pride, dapa nej prišo. Njegli padaš, s sterim sta vtjüper rutjivala,

mi je pravo, kak je mrau. Na Nemškom, gda so Drezdo bombardirali, je sin išo tadola v zaklonišče (óvóhely), on je pa venej osto. Bomba je ranč ta gora tresnila, gde so lidje skriti bili. Prevnaugo lidi je tam smrt strpalo.«

»Ka se je pa zgodilo z vašim možaum?«

»On je že starejši bijo, zatok je nej pri sodakaj bijo. Ojdo



je v tau našo fabriko, stera se tak kadi, delat. Meli smo eden mali ram, stari je že bijo, dapa mauž ga je v redi emo, vsigdar ga je popravlo. Zgodilo se je, gda je že bojna trno paulek našoga varaša bila. On je na stüdenec išo po vodau, ka je nika sto majtnivati pri rami. V sausedni gradec je bomba priletejla, en falat ga je na glavej zaodo, spadno je pa tam na mesti je düšo püsto. Tau sva miva vidla s starejšim sinaum. Vejte, starejši sin je pa samo z edno rokauv domau iz bojne prišo. Druga rauka je v Rusuškom ostala, 1942. leta pri Doni. Prva kak je za sodakom, je on tö mogo rutjivati, kakoli je komaj 18 lejt star bijo. Vsigdar sam se vüpala, ka nazaj pride, dapa nej prišo. Njegli padaš, s sterim sta vtjüper rutjivala,

včasim priletejla. Dja sam že te znala, ka velkoj lübezni konec baude. Ojdla sta vtjüper ešče par mejsecov, dapa narazen sta šla. Njau je sram bilau, ka bi mejla za moža moškoga z edno rokauv. Če rejsan je on delo, v fabriki, gde je pred bojnov šlosar bijo, je bijo zdaj portir. Vidla sam na njem, ka ga trno srcé boli za njauv, fejst go je lübo. Doma je dosta pri oknej stau, pa je vsigdar samo taprejk gledo, gde se je dejkla držala. Nej na dugi čas se je oženila. Velko gostüvanje so držali, ciganijska banda je igrala. Do zranka je muzika igrala, spejvanje se je k nam čülo. Sin je vnoči delo, zazranka je domau prišo. Dja sam na plac išla nika kipüvat. Vidla sam, kak ga boli, ka so se na gostüvanji tak veselili. Okno je zapro, naj ne čüje muziko. Pa samo tak z gvan-tom vret si je taležo na posteli. Dja sam nej mislila nika lagvoga nej, mislila sam, ka je trüden pa de spau. Gda sam domau prišla, najšla sam ga mrtvoga, obeso se je. Tak sam betežna gratala, v takšno le-targijo sam spadnila, ka sam šest mejsecov ležala v špitalaj, pa sam nej pri sebi bila. Naš stari dühovnik me je dostafart pogledno, Boga je molo pa me je probo pomiriti. Dja sam se ešče z Baugom korila, ka je telko kaštig pa taši velki križ namé poslo. Tam v špital-ski posteli sam se spovejdlja pa ma je dühovnik odvezo od moji grejov, Boga sam prosila naj mi odpisti, ka sam od velki bolečin dostafart nej znala, ka gučim. Pomalek, pomalek sam ozdravila. Delo sam si ziskala. Dapa cerkev pa cintor sta bila moj daum. V cerkvi sam se najbolje pomirila, vsigdar sam prosila Devico Marijo, naj mi da mauč, ka bi leko z mirnim sraum nosila svoj križ. Tau je moj žitek,« je enjala pripovedati ženska. »Vejte, tak sam kak zvaun, žive zovém, mrtve objokavam,« je pravla ešče za slobaud.

Vložili bodo tožbo na Evropskem sodišču v Luksemburgu

V Murski Soboti je potekal 9. plenum parlamenta Svetovne romske organizacije (IRU), na katerem sta sodelovala tudi predsednik parlamenta Abdula Gjuner in predsednik svetovne organizacije Stanislaw Stankiewicz. 30 romskih parlamentarcev iz 16 držav je prišel pozdravit tudi predsednik vladne komisije za Rome in minister za šolstvo in šport Igor Lukšič. Udeleženci zasedanja so se



Predsedstvo plenuma v Murski Soboti

udeležili tudi slovesnosti ob 20. obletnici ustanovitve in delovanja romskega društva Romani Union iz Murske Sobote.

Na plenumu se niso mogli izogniti tudi nedavnega izгона Romov iz Francije. O tem so sprejeli posebno resolucijo, sklenili pa so tudi, da bodo proti Franciji vložili tožbo na Evropskem sodišču v



Utrinek s kulturnega programa

Luksemburgu. »Ne želimo, da bi se ta 'virus iz Francije' razširil še v kakšno drugo evropsko državo,« je povedal Gjuner, predsednik IRU Stanislaw Stankiewicz pa je napovedal, da bodo pripravili poseben dokument o statusu Romov, ki ga bodo predložili Evropskemu parlamentu in drugim institucijam.

Ob praznovanju 20. obletnice delovanja društva Romani Union je predsednik Jožek Horvat - Muc izpostavil, da so v prvih letih, ko so delovali še kot politična organizacija, pomembno pripomogli tudi k temu, da so prišli Romi v slovensko ustavo. Na to, da je v Sloveniji pravni položaj Romov zgledno urejen, je ponosen tudi slavnostni govornik, nekdanji predsednik države Milan Kučan, ki pa je hkrati spomnil, da obstaja razkorak med pravno ureditvijo in dejanskimi odnosi, kar kažejo tudi nekateri negativni primeri.

Silva Eöry

